

מעדני אשר

גיליון תמו"ב (שנה י')

פרשת ויגש

תהא שנת עשירי גליון

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאדיש 12-311 ללשון הקודש: 47-111

האם מותר לאדם לקרוא לזקינו בשמו?

בפרשת מ"י א' ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק.

איתא ברש"י ומקורו במדרש חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לכן כתב הפסוק אלקי יצחק ולא כתב יעקב, משמע מדבריו דיש חיוב לכבד זקנו רק החיוב לכבד אביו הוא יותר.

וכן כתב ברמ"א יור"ד סימן ר"מ ס"ק כ"ד וז"ל יש אומרים דאין אדם חייב בכבוד זקנו כך כתב מהר"ק שורש מ"ד ואינו נראה לי אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אביו כמו דמשמע במדרש בפסוק ויזבח יעקב, וכן כתב הב"ח יור"ד סימן ר"מ דדברי המהר"ק שאין אדם חייב בכבוד זקנו הם נגד מדרש מפורש בפרשתן.

ובענין הסתירה בשיטת רש"י שבמקום אחר מכות י"ב ע"א כתב דאין אדם חייב בכבוד זקינו, עיין בספר מעדני אשר פרשת ויגש תש"י שהארכתי לתרץ בכמה אופנים.

יש לחקור כיון שיש חיוב לנכד לכבד את זקינו האם יש איסור לנכד לקרוא לזקינו בשמו כמו דקימ"ל יור"ד סימן ר"מ ס"ק ב' שאסור להזכיר את אביו בשמו או דילמא מותר להזכיר את זקינו בשמו דלגבי הך מילתא אינו חייב בכבוד זקנו.

מעדני אשר: נראה לפי מה דאיתא בש"ע יור"ד סימן ר"מ ס"ק ב' שהאיסור שלא לקרוא לאביו בשמו הוא מטעם מורא אב, ולא משום מצות כיבוד, א"כ יש לומר בפשטות דבזקינו זה לא שייך דאפילו לשיטות דחייב אדם בכבוד זקנו, ה"מ כבוד, אבל מורא לא מצאנו שחייב אדם במורא של זקינו.

מעדני אשר: ואפשר לדון דהרי הטעם שחייב אדם בכבודו זקינו, לכמה שיטות הוא משום דבני בנים, הרי הן כבנים, א"כ לפי טעם זה מיסתבר שיש איסור לנכד לקרוא לזקינו בשמו כמו שאסור לקרוא לאביו.

ושמחתי כמוצא שלל רב: דבשו"ת דברי יציב אבן העזר סימן ק' כתב דלאבי אביו אפשר דשרי לקרוא בשמו, כי להמהר"ק אינו חייב כלל לכבדו, ועכ"פ יש לומר דמותר לקרוא בשמו, ובענין אם מותר לקרוא לאח הגדול בשמו, עיין בספר מעדני אשר פרשת יתרו תש"ז.

מי שמקלל או מכה את זקינו האם חייב מיתה?
יש לחקור כיון שחייב אדם בכבוד זקנו האם מי שקילל את זקינו האם חייב מיתה כמו כשמקלל את אביו או דילמא לגבי זה אינו דומה זקינו לאביו.

הנה הרמב"ם הלכות ממרים פרק ח' הלכה ג' כתב המקלל אבי אביו ואבי אמו, הרי זה כמקלל אחד משאר הקהל ואינו חייב מיתה.

וכתב הכסף משנה: דמקורו של הרמב"ם מהא דגרסינן בגמ' מכות י"ב ע"א דבבן בנו נעשה גואל הדם אם זקינו הרג, ופרש"י שאינו חייב בכבודו, לכן סובר הרמב"ם דה"ה לגבי קללה אם קילל את זקינו אינו חייב.

ובשו"ת שאילת יעבץ חלק ב' סימן קכ"ט כתב דאין מכאן ראייה שאין אדם חייב בכבוד זקנו, שזה פשוט מאד מה שכתב הרמב"ם בזה, ואין צריך לראייה כלל, כי הוא דבר מוכרח מעצמו, דבכל התורה לא מצינו שיהא אבי האב בכלל אב, לענין שום עונש, שא"כ תהיה אשת אבי האב במיתה כאב, ודברי המדרש אינן אמורים אלא לענין הדור בעלמא.

ובאחרונים תמהו על הכסף משנה: איך יחלוק על המדרש בפרשת המובא ברש"י דחייב אדם בכבוד זקנו, כך הקשה גופי הלכות פרק ב' כללי אות ב' כלל ע"א.

ועוד תמהו: דמקלל שאני דאיכא למימר בעלמא חייב אדם בכבוד זקנו, אבל במקלל דבכל אדם פטור ממיחה, לא מחייבין בזקנו מטעמא שהוא בכלל אביו, דשאני אביו שהוקש כבודו לכבוד המקום, וכי היכי דמברך ה' במיתה הכי נמי באב, אבל בזקנו לא שייך למימר הוקש, דשאני התם כדחילי טעמא בגמ' קידושין ז' וכן בדן ששלשתן שותפים, דלא שייך בזקנו שהשיתוף חלף עבר, כך הקשה גופי הלכות פרק ב' כללי אות ב' כלל ע"א.

ולגבי מכה אבי אביו: כתב במאירי סנהדרין פ"ה ע"מ א' שנכד מותר להיות הרופא של סבא שלו ולא חשיבין שמא יעשה לו חבורה, דבן הבן אע"פ שראוי לו לכבד את זקנו, מ"מ אינו חייב אם הכה את זקינו, וכן כתב בשו"ת תורה לשמה סימן רס"ח.

ובספר מעדני אשר פרשת ויגש תש"ח כתבתי דלפי זה אפילו לשיטות הראשונים שכתבו שכן אסור לגלח את אביו שמא יעשה לו חבורה, מ"מ את זקינו מותר לגלח.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

שלוחא דרבנן איש אמונם של גדולי ישראל

הלוחם ומוסר נפשו למען קדשי ישראל

הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א

לעילוי נשמת אביו

רבי שלמה זלמן ב"ר אפרים ז"ל

נלב"ע י"א טבת ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הנדיב הנכבד

הרב אברהם שלמה מילר שליט"א

מאנסי

ובנו הרה"ח ר' בן עיון מילר שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנכד-הבן ני"ז

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת

מכל יוצ"ח ויצליח בכל אשר יעשה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב מנדל קרעש שליט"א בארא פארק

לעילוי נשמת אביו

הרב יעקב צבי בן הרב מנחם קרעש ז"ל

נלב"ע ט' טבת תשנ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמת אמו האשה החסובה

מרת רחל מינדל בת הרב יחזקאל ע"ה

לרגל השלושים

נפטרה ט' כסלו האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הנגיד הנכבד

הרב צבי רייזמן שליט"א

לוס אנג'לס

מח"ס רץ כעזי

לעילוי נשמת אביו

הרב יהושע השיל בן הרב חיים ז"ל

מח"ס שיטות בהלכה

נלב"ע עשרה בטבת תשס"ט ת.נ.צ.ב.ה.

האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סבא שלו?

יש לחקור האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על זקינו כיון דחייב לכבדו או דילמא אין לו חיוב.

הנה בשו"ת מהרי"ק סימן כ"ו כתב נלע"ד דאפילו היינו אומרים שיש לומר קדיש בעבור זקנו או זקנתו דבני בנים הרי הם כבנים, מ"מ לא הוה כבנים ממש, ויש לו לבן ליטול יותר מבן הבן וזה דבר פשוט, וכל שכן דלפי הנלע"ד אין לבן הבן לומר קדיש בשביל זקנו יותר מאדם אחר, שהרי מצינו שאמירת הקדיש תלוי בחיוב הכבוד, שהרי אמרו הפוסקים ששני אחים נוטלים שני חלקים בקדיש משום שכל אחד חייב בכבוד אביו, ומאחר שהדבר תלוי בכבוד אביו, א"כ נראה שכן הבן שאין חייב בכבוד זקנו, שהרי לא מצינו בשום מקום שיתחייב אלא בכבוד האב והאם ואשת אביו בחייו ובעל אמו בחייה ואחיו הגדול, ומוכח להו מקראי כדאמרין בגמ' כתובות ק"ג ע"א או אשת אביו אפילו לאחר מיתת אביו למצוה בעלמא כדאיתא התם, אבל בן הבן בכבוד הזקן זה לא מצינו בשום מקום. וא"כ אין לו לומר יותר קדיש מאדם אחר אלא שנהגו כן.

והא דאמרין דבני בנים הרי הם כבנים: היינו דוקא לענין פריה ורביה דאהא קתני לה כדאיתא בבכורות אבל לא לענין אחר.

ותדע דכן הוא: שהרי בן הבן כשר להעיד לזקנו לדברי מר בר רב אשי ב"ב קכ"ה ואע"ג דלית הלכתא כוותיה, מ"מ פשיטא שצריך הוא ליישב הברייתא יבמות ס"ב דבני בנים הרי הם כבנים, אלא ודאי לענין פריה ורביה דוקא איתמר, ומ"מ אמת הוא שנהגו שאפי"א איש נכרי שאין קרוב כלל אומר קדיש בשביל אחר ואפילו במקום שיש אומרים בשביל אב ואם אלא שאין נוטל כל כך כמו מי שאומר בשביל אב ואם ותמיד עושים פשרה שיטול הנכרי שליש או רביע והשאר יטול בשביל אביו ואמו וכ"ש האומר בשביל זקנו שיטול גם הוא חלק אפילו במקום שיש אומר בשביל אב ואם.

ובשו"ת הרמ"א סימן קי"ח הביא את דברי המהרי"ק שכתב שלא מצינו שכן הבן חייב בכבוד אבי אביו ולכן הרחיק קצת בתחילה שכן הבן כאחר יחשב. ולא כן הוא עמדי, דהרי אמרו במדרש בראשית רבה סדר ויגש ויזבח יעקב זבחים לאלהי אביו יצחק ולא לאלהי אבי אביו, שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד אבי אביו, וכן כתב רש"י פרשת ויגש חזינן שכל חייב בכבודו של אבי אביו.

ומסיק הרמ"א: שאם האב או האמא מקפידים על בנה שלא יאמר קדיש בחייהם על הסבא, חייב לשמוע בקולם, כי יותר חייב בכבוד אביו ואמו מבכבוד אבי אביו.

ובשו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא אורח חיים סימן ח' כתב וז"ל ועל שטען זה שהמנהג שכן הבן אומר קדיש על זקנו, עליו להביא ראיה שע"פ ותיקין נהגו כן כי אין הדבר מצוי, וכה"ג אין לילך אחר המנהג אם לא נודע בודאי שכן נהגו, אבל בשביל פעם אחת או שתיים שאירע כן, משום זה לא יקרא מנהג, דאמרין ב"ד טועין היו באותו שעה ולא יחשב מנהג קבוע אלא בדבר שהוא מעשים בכל יום דאי אפשר שיטעו בכל יום.

ובפתחי תשובה יורה דעה סימן ע"ג מביא בשם שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קע"ה דבמקום שאין אב על אב ואם ויש בן הבן שאומר קדיש על זקנו ויש אחד שאומר בשביל אחד מקרוביו או שהוא מושכר לומר קדיש בשביל אחד יקח בן הבן ב' חלקים ואחר חלק א'.

אדם שגנב כסף מגוי ואין לו לשלם האם מוכרים אותו לעבד?

בפרשתן מ"ד י"ח ויגש אליו יהודה.

איתא במדרש רבה בפרשתן פרשת צ"ג אמר רבי סימון שיהודה אמר ליוסף בנימוסות שלנו כתיב שמות כ"ב ואם אין לו ונמכר בגניבתו, וזה יש לו לשלם, ובאחרונים הקשו מה מעניין גוי מה שכתבו בתורה, עיין חתם סופר, וכן בתפארת יהונתן ובעוד הרבה אחרונים.

הנה מדברי המדרש הנ"ל אפשר ללמוד שאף כשגונב מגוי אם אין לו לשלם צריך לימכר, שהרי יהודה לא ידע שזה יוסף וחשב שהמלך גוי אפילו הכי יש את הדין של ואם אין לו ונמכר, עיין בספר נחלקת יעקב ויהושע שהעיר מה יעשו הפוסקים דלמקן עם ראייה זו.

מעדני אשר אבל דבר זה אינו ברור בפוסקים: דהרמב"ם הלכות גניבה פרק ג' הלכה י"ג כתב גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן אלא הרי זה עליו חוב עד שיעשיר.

ובמנחת חינוך מצוה מ"ב כתב על זה, דהמגיד משנה לא כתב היכן מקורו של הרמב"ם, ודן המנחת חינוך מהיכן המקור של דברי הרמב"ם עי"ש מה שכתב.

ומביא שמצא שהאור החיים פרשת משפטים פרק כ"ב כתב וז"ל וראיתי לד"ק מכאן שאם גנב מעובד כוכבים ומזלות אין בו דין ואם אין לו ונמכר בגניבתו שאמר בסמוך, ממה שאמר סמוך לונמכר בגניבתו אם המצא תמצא וגוי שנים ישלם ואמר הכתוב בדין תשלומי כפל לרעהו ולא לעובד כוכבים ומזלות כמו שדרשו ז"ל הא למדת כי דין ונמכר בגניבתו האמור בענין אין הכתוב מדבר אלא בגנב מישראל ולא מעובד כוכבים ומזלות ולא מהקדש, והם דברי רמב"ם בפ"ג מהלכות גניבה שכתב גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן, ולא מצאו לו שם טעם והנה הוא.

ובמנחת סולת מצוה מ"ב תמה על האור החיים וז"ל ולדעתי אינו כן, דאין בנו כח לדרוש דרשות מעצמנו.

וכן תמה: על הא שמדברי הרמב"ם משמע להדיא דאם גנב אצל נכרי מחיוב להשיב מדאורייתא, דא"כ מה אשמעינן דאינו נמכר, ותיובתא להנתיבות סימן שמי"ח, וליום תרועה ראש השנה כ"ז שכתבו שאם גנב מנכרי אין חיוב השבה, עיין ספר מעדני אשר פרשת ויקרא תש"ח אריכות גדולה בזה.

והנה בפרשת דרכים דרך האתרים דרוש ראשון הקשה בשם מהר"ש יפה על המדרש מדוע חייבים כלל משום שגנבו את הגביע, הרי קימ"ל עירובין ס"ב ע"א בן נח נהרג אפילו על פחות משהו פרוטה, וא"כ לפני מתן תורה היה להם דין בן נח, א"כ מדוע צריכים כלל להימכר, ומה מביא ראיה שלפני מתן תורה היה להם כבר דין ישראל, עיין רש"י ע"ז ג' ע"מ א' וכן תוסי' הוריות ח' ע"ב שכתבו שהיה להם דין בן נח ויש אריכות גדולה בזה, ומחמת חוסר מקום אין להאריך.

אדם שגנב ואין לו לשלם את הכפל האם מוכרים אותו לעבד?

הנה מדברי המדרש שיהודה אמר לו וזה יש לו לשלם, ולא אמר יש לו להחזיר, משמע דהנידון היה על הכפל, דהרי הגביע היה בעין.

יש להקשות: א"כ איך אמר דלכן אין צריך למכור אותו לעבד בגלל שיש לו, הרי על כפל אינו נמכר כלל כמו דמבואר בגמ' קדושין י"ח בגנבתו ולא בכפלו, איך היה צריך לומר דעל כפל אינו נמכר כלל.

קושיא זו: הקשה כ"ק מרן האדמו"ר האמרי אמת מגור זצ"ל את כ"ק מרן הדברי יציב כשהיה ילד וביקש ממנו שיכתוב לו בכתב תשובה וכתב לו כמה תשובות בזה עיין ביציב פתגם בפרשתן.

**מי שסוגר את עינו של מת כשהיה גוסס
האם חייב מיתה בבית דין משום רוצח?**

בפרשתן מ"ד' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי העלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך.

ובחזקוני כתב וז"ל ויוסף ישית ידו על עיניך מנהג הוא שהחיים עושים עם המתים שסוגרים את עיניהם סמוך אחר הפטירה, והיה מבטיחו שיוסף יהיה בפטירתו, ויעזור לו להוציאו ממצרים להוליכו אל המערה.

וכן כתב באבן עזרא דזה דבר שמנהג של החיים לעשות עם המתים.

וכן כתב בספר כלבו סימן קי"ד מת צריך שיעמוץ את עינו, וסימן לדבר בראשית מ"ד' "ויוסף ישית ידו על עיניך".

וכן כתב בברכי יוסף יורה דעה סימן שני"ב ס"ק ד' שמת מצוה שבנו יעמץ עינו, ובמדרשו של הרשב"י זוהר ח"א דף רכו ע"א על פסוק ויוסף ישית ידו האריכו בזה.

הנה איתא במשנה שבת קנ"א ע"ב ב' אין מעצמין את המת בשבת, ולא בחול עם יציאת נפש, והמעצים עם יציאת הנפש, הרי זה שופך דמים, ובגמ' המעצמו עם יציאת הנפש, הרי זה שופך דמים, משל לנר שכבה והולכת, אדם מניח אצבעו עליה מיד כבתה, וכן נפסק בש"ע יורה דעה סימן של"ט ס"ק א'.

יש לחקור האם הוא ממש כשופך דמים ואם היה על זה עדים והתראה נהרג או דילמא לא הוא רק איסורא מדרבנן.

הנה ביראים סימן קצ"ח כתב וז"ל אפילו גוסס דאמרינן רוב גוססים למיתה, חייב ההרגו כדאמרינן בגמ' סנהדרין ע"ח ע"א בגוסס בידי שמים כ"ע לא פלגי דחייב, והיינו דתנן בגמ' שבת קנ"א ע"ב המעמץ עינו של מת עם יציאת נשמה הרי זה שופך דמים.

ובגליוני הש"ס שבת קנ"א ע"ב כתב דמדברי היראים משמע דהוא שופך דמים ממש, ואילו עשאו בעדים והתראה חייב מיתה.

וכן כתב בספר הון עשיר על משנה הנ"ל וז"ל מלשון זה נראה דאם יש עדים והתראה נהרג עליו כדין ההורג את הגוסס כמו שכתב הרמב"ם פרק ב' מהלכות רוצח שהרי לא תנן כשופך דמים אלא שופך דמשמע שופך דמים וכדאמרינן בגמ' משל לנר שכבה והולכת, אדם מניח אצבעו עליה מיד כבתה.

ובספר דרך פיקוד לא תעשה ל"ד כתב אבל אינו חייב על זה אפילו עבר במזיד והתראה דלא גרע מהורג את הטריפה דפטור, ואין לך טריפה גדול מזה.

ובמנחת סולת מצוה ל"ד הקשה עליו: דהרי בגמ' סנהדרין ע"ח ע"א אמרינן דההורג את הגוסס חייב, וכן הקשה עליו בתולדות שמואל מצוה ל"ד סימן ב' אות ב'.

ובשו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרצ"ה משמע נמי דלא חיוב דכתב הא דאמרינן בגוסס כל המעמץ עינו עם יציאת נשמה הרי זה שופך, אע"ג דאמרינן רוב גוססין למיתה כיון דאכתי הוא חי לפנינו שמא הוא מן המעוט גוססים שחיים, משמע מדבריו שזה רק ספק ואין נהרגים על זה, כך הביא בגליוני הש"ס שבת קנ"א ע"ב ראה מדבריו.

מעדני אשר: אבי הגאון המפורסם רבי חיים יעקב מנחם שוורץ שליט"א רב מרכז הרפואי צאנז ודומ"ץ צאנז האריך בהאי עניניא באריכות בקובץ עץ חיים צאנז חלק ד' ע"מ שלי"ז והרבה מראה מקומות לקחתי משם.

**מדור לפרסום ספרים חדשים
של ידידי ותומכי המכון
שנתקבלו למערכת**

ישמח לב מבקשי ה'
יצא לאור ברוב פאר והדר
הספר שרבים ציפו לו

ספר "מעדני אשר" מהדורת רייך
הרה"ג מנחם מנדל רייך שליט"א

**טיב
הספר**

חקרי הלכות "על כל עניני בר מצוה"
"חינוך" "דיני קטן" "ברוך שפטרני"
"דברים שאף לאחר הבר מצוה אין מתחייבים"
"דברים שהאב נפטר לעשות לבנו אחר הבר מצוה"
"בעניני תפילין"

הפצה ראשית באר"י:

וועג הפצת ספרים טל: 057-3156312
להזמנות ע"י המערכת בטל: 057-316650

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א בחולין
א | כבוד זקנו. לאלוקי אביו יצחק, ובמדר"ר לאלוקי אביו אברהם לא נאמר
מלמד שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו. וכתב הרמ"א יורה דעה
ר"מ ס"ד למדנו שחייב אדם בכבוד אבי אביו אלא שבכבוד אביו חייב יותר. 1.
צ"ע מדוע לא נאמר א"כ שיהא מחוייב יותר בכבוד זקנו מחמת הסברא של
אתה והוא חייבים בכבודו, דהיינו כמו שמצינו שאביו קודם לאמו מחמת
שאתה ואמך חייבים בכבודו, הכ"ז אתה ואבך חייבים בכבוד זקנך. 2. מה
קורה בנכד מן הבת האם חייב בכבוד זקנו דלשון המדרש אבי אבך.
ב | איסור בל תשחית. האם מותר ליתן לקטנים פת וידוע שיפררו אותה, או
שיש בזה בל תשחית, ולכאורה ראה מפרשתנו לענין.
ג | אל תרגז בדרך. וברש"י א"ל אל תתעסקו בדבר הלכה, 1. צ"ע איך אמר
להם דבר זה, הרי תורה מגנא ומצלא, ובפרט ששינוי המהלך בדרך ושונה
בדברי תורה ואומר מה נאה אילן זה הר"ז מתחייב בנפשו. 2. להלכה
ולמעשה האם מותר לנהוג לשמוע קטטה של שיעורי תורה או לדבר
בלימוד עם הנוסעים.
ד | השבטים נשאו אחותם. בגור אריה בפרשתנו בראשית מ"ז ה' הביא תירוץ יש
מפרשים לתרוץ הקושיה איך נשאו השבטים אחותם מהאם והרי קיימו כל
התורה עד שלא ניתנה, ותירץ בין דשמרו התורה רק מדין שקבלו על
עצמם תורה והרי גר שנתגייר קטן שנולד דמי ע"ש, וצ"ע הרי למעשה
לא נשתנה כלום אצלם ולא היה אצלם מעשה גירות כדי שיחשבו קטנים
שנולדו נמצא שכלפי אחותם בוודאי לא היה שום שינוי ואיך נשאום.
ה | כהנים זריזין. האם הכלל של כהנים זריזין נאמר בכל מקום או רק בבית
המקדש לגבי העבודה.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
 2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוויו בהגרלה.
 3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
 4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
 5. שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק למקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 057-3154010 נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.
- אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. הזוכה לחודש כסלו הרב אהרן דייך שליט"א מודיעין עילית

מכתבים למערכת

איך אפשר לצאת בשבת מצות הדלקת נרות חנוכה לבית שמאי הרי השמן והפתילה אינו שלו

מה שהקשתם בשם אחרונים בשם אחרונים לפי מה דמקשה בגמ' שבת י"ח ע"ב לבית שמאי ודבורא לוח שביתת כלים, איך מותר להדליק נר מערב שבת כדי שידלק בשבת, הרי יש בזה איסור שביתת כלים, ומתוך הגמי דאפקיד לוח לנר, וכתב הרשב"א שם שגם התבטל צריך להפקיד אי"כ איך הדליק ב"ש נר חנוכה בשבת, וליכא למימר דאפקודי מפקיד לוח השמן, הרי צריך להיות של המדליק אי"כ אינו יוצא בשל הפקר, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי שלמה לאבל שליט"א ירושלים
הרב משה גרוס שליט"א אשדוד
נראה לתרץ, וההפקד אינו רק בכניסת השבת, ובשעת הדלקת נר חנוכה עדיין הנר שלו, ולא גרע מכבתה שאין זקוק לה, ואפשר דאפילו אי נימא דכבתה במיד זקוק לה, כאן כשמפקיד לצורך שבת לאו כמדיד הוא ולכן תיכף בשעת ההדלקה דעדיין הוא או שלו יוצא ידי חובת הדלקה.

בימות החול של חנוכה מי שיש לו רק נר אחד להדליק בבית כדי שיהא אור האם נר ביתו עדיף
מה שהקשתם בהא דאיתא בגמ' שבת כ"ג ע"ב בי אמר רבא, פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו, שיש לחקור האם רק בשבת אמרינן נר של שבת עדיף משום שלום ביתו, אבל בימות החול אם אין לו אלא נר אחד או אמרינן נר חנוכה עדיף או דילמא גם בימות החול אמרינן שלום בית עדיף.

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית
נראה להעיר, דמברירי הרמב"ם הליכת מנלה וחיוב הפקר ממשמע שאף בימות החול זה שייך, דכתב וז"ל היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, והנה טעם זה שייך אף בימות החול.

הרב אליעזר וילנר שליט"א קרית ספר
נראה להעיר, דמיסתבר שבמימיל החול נר חנוכה עדיף, דהרי לא מצינו בשום מקום בתורה שנדרח איזה מצוה משום שלום.

הרב אליהו נתנאל שליט"א חיפה
יש להוסיף מה שכתב ברש"י שבת כ"ג ע"ב לבאר דשלוש ביתו קאי על אשתו, דכיון דמבואר שם בגמ' ל"א ע"ב דנשים מתות בשעת לידתן על שאינן זרות בהדלקת הנר, לכן חיישנן שבתובא אשו לאינצויי עמו אם ידליק נר חנוכה ולא שבת.

מי שרצה לנהוג בהדלקת נרות בבית שמאי דביום הראשון מדליק שמנה ואי"כ פוחת האם מתיר
מה שהקשתם בשם הראשונים על הגמ' שבת כ"א ע"ב והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסף והולך, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן שני ימים היו בציון, אחד עשה בבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל, דיש להקשות איך היה מותר לזקן אחד לעשות בבית שמאי, הרי אמרינן בגמ' ברכות י"א ע"א שהעושה כדברי בית שמאי חייב מיתה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי משה פריד שליט"א ראש כולל מאור התלמוד ברזיל
נראה לציון דבספר אהבת ישראל זאת הנוכה תרע"ד כתב בהזקנים היו מחולקין מה דעת בית הלל, ומה שאמרו בגמ' דאחד עשה בבית שמאי היינו לפי הגירסא שלנו, אבל אותו הזקן סבר שכן היא דעת בית הלל.

הרה"ג פנחס מנחם דאוויד שליט"א ירושלים מח"ס רבתי פנחס
נראה לתרץ, ע"פ מה שכתוב בשם האר"י ז"ל דלעתיד לבא יהיה הלכה בבית שמאי, וא"כ איתא בספרים דחנוכה הוא חינוך והרגל לעתיד לבא, לכן אפשר לעשות כמו בית שמאי.

תגובה אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
לכתוב את שם המדליק ששמו של שליט"א
למסר המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לבריורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להעטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

מדוע אסור להדליק בשמן פסול מחשש שמא יכבה הרי אין גזרין גזירות בדרבנן

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' שבת כ"א ע"א אמר רב הונא פתילות ושמונים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת בהן מדליקין בהן בחנוכה, בין בשבת בין בחול, אמר רבא מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה, ומותר להשתמש לאורה, וברש"י כבתה זקוק לה לתקנה, הלכך צריך לכתחילה לעשות יפה, דילמא פשע ולא מתקן לה, דיש להקשות כיון דהדלקת נר חנוכה, היא מצוה דרבנן, מדוע אסרו להדליק בשמן פסול מחשש, שמא יכבה, הרי אין גזרין גזירות על מצות דרבנן, דהויא גזירה לגזירה, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חומ"צ מחוקי הדת
נראה לתרץ בכמה האופנים (אחד) דרק כשיבא לידי איסור דרבנן לא גזרין גזירה, אבל שמא יבטל מצות עשה דרבנן גזרין, וראיה דקמ"ל אין מדליקין נר שבת בעטרן שריוו רע שמא יניחו ויבטל נר שבת שהוא מצוה דרבנן, אלמא דחוששין שמא יתבטל מצות עשה דרבנן (שני) דקרוב לודאי שיכבה כשמדליק בשמן פסול ופתילות שאינם טובים אי"כ היא חרד גזירה השלישית דחששו מאוד דאם יכבו ולא יהא פירסומי ניסא, על כן גזרו שלא יחסר הפרסום ניסא.

מדוע במילא קערה שמן ופתילות אינו יוצא חובת הדלקה אפילו לראשון הרי כבתה אין זקוק לה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' שבת כ"ג ע"ב מילא קערה שמן והקיפה פתילות, דאם לא כפה עליה כלי, אף לנר אחד אינו עולה, מפני שהוא כמדורה, דיש להקשות מדוע הראשון אינו יוצא, הלא תיכף כשהדליק נר הראשון יצא, ואף שהוקף אד"כ בעוד נרות לא גרע מכבתה שאין זקוק לה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מנטסטר
הבה"ח אלהן קרביץ נ"ו ישיבת רבינו חיים עזר
נראה לתרץ, דכיון דבתר חצי שעה יוצא נר שבת נשאל נר שבת שיעד ומן ההדלקה.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל הכל התלמוד ת"א
מה שהבאתם תרוץ בשם אחרונים דמיירי דהדליקו בבת אחת, אבל אם הדליקו בזה אחר זה כשר, יש להקשות, אי"כ מדוע גמ' חילקה רק בין כפה עליה כלי דכשר ובין לא כפה, ומדוע לא אמרה חילוק הגמ'.

הבה"ח אהרן הכהן קוליק נ"ו בני ברק
נראה לתרץ, דהא דקמ"ל כבתה אין זקוק לה, הוא דווקא שכבתה ע"י גורם חיצוני, אבל היכא דהוא הגורם לכיבוי לא אמרינן כבתה אין זקוק לה, כמו שכתב המשנה ברורה סימן תרע"ב ס"ק כ"ה גבי הדליקה במקום הרוח וכבתה, דהוא הגורם לכיבוי, וכדוגמת מה שכתב המחבר סימן תרע"ב ס"ק ג' גבי לא נתן בה שמן כשיעור הדלקתה.

מדוע בקשו היוונים שיכתבו על קרן השור וכי הדרך לכתוב על קרן של שור

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא במדרש רבה בראשית פרשה ב' "וחושך זה גלות יו"ף שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל, דיש להקשות מדוע אומרים היוונים שיכתבו דווקא על קרן השור, וכי הדרך לכתוב על קרן השור, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב יעקב ישראל מיזנער שליט"א לוד
הרב נפתלי עקשטיין שליט"א ירושלים
נראה לציון דבעץ יוסף שם הביא שני תרומים (אחד) כדי שיפרסמו לכל כפירתם בה' עד שיהא הדבר רשום במקנה קניניהם, השני יתכן שרצתה לרמוז שבמעשה העגל הורחקו מה' ושוב אין להם חלק בו.

הרב יעקב פליסקין שליט"א ירושלים
נראה לציון דהמה"ל כתב בספר נר מצוה חלק א' עניני ארבע המלוכות שרצו להזכיר בזה חטא העגל, ודווקא חטא זה, והראות שמיד לאחר קבלת התורה חטאו, ודבר זה מורה כי יש כאן סילוק והפרדה בעצם שלהם.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב אלכסנדר מרגלית שליט"א ירושלים
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו כמר יוסף נ"ו
ולעילוי נשמת זקנו
הרב יוסף בן הרב יהודה אריה רובינפלד ז"ל
נלב"ע י"ג טבת ת.ג.צ.ב.ה.
ולעילוי נשמת מורנו
הרה"ק רבי נתן בן הרב נפתלי הערץ שטרנהארץ זצ"ל
נלב"ע עשרה בטבת ת.ג.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב
שלוחא להאי גברא יקרא איש האשכולות מגיד שיעורינו בדרך היומי
בטוב טעם ודעת ובהסברה נפלאה
הרה"ג רבי אליהו יואל זועבר שליט"א
לרגל שמחת נשואי בתו תח"י עב"ג נ"ו במז"ט ובשעט"מ
יהא רעוא שהזיווג יעלה יפה ויוכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו
המאמץ האמיץ השיוור
או יצא לטוב 10/10
ישרה לטוב 10/10
דאז והוא בן 17
אלה פול 2011

גליון זה נודב
לעילוי נשמת
הרב יהושע השיל בן הרב חיים ז"ל
מח"ס שיטות בהלכה
נלב"ע עשרה בטבת תשס"ט ת.ג.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב לאחי
הגאון רבי יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א
חומ"צ בעמק בני ברק מח"ס חליצה כהלכתה
לרגל שמחת אירוסו בתו במז"ט
עב"ג הבה"ח מורנו אשר גמבו נ"ו מבחירי ישיבת צאנו
בנו של הגאון רבי אליהו גומבו שליט"א
מח"ס הנפלא מי באר
יהא רעוא שיוכה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב
לעילוי נשמת
הרב עב"י בן הרב יעקב שטמור ז"ל
מוקני חשבוני חסידו צאנו
נלב"ע י"ז טבת תשס"ט
ת.ג.צ.ב.ה.
הונצח ע"י משפחת שטמור שיחיו